

פרשת קרח

הרב ברוך הכהן טאוב

מאמר ל"ז / גדול השלום א'

מאמר ל"ז / גדול השלום א'

גדול השלום

פרשתנו פותחת בתיאור המחלוקת הנוראה של קרח, ובתיאור טרחתו של משה רבינו להשקיט את המחלוקת, עד אשר השפיל עצמו לשם כך, כמ"ש (במדבר ט"ז י"ב): "וישלח משה לקרא לדתו ולאֵבִיכֶם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה". ומפרש רש"י (שם): "וישלח משה" – (סנהדרין ק"י) מכאן שאין מחזיקין במחלוקת. **שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום**. נשתדל, במאמר זה, להתבונן במחות מידת השלום, וגודל החיוב להשכין שלום²⁵.

השם שלום

הנה, הונהג שהאחד יקדים את רעהו בלשון של שלום, כמ"ש (בראשית כ"ט ו'): "ויאמר להם **שְׁלוֹם** לוֹ וַיֹּאמְרוּ **שְׁלוֹם**", וכתוב (בראשית מ"ג כ"ג): "ויאמר **שְׁלוֹם** לָכֶם...", וכתוב (שופטים כ"א י"ג) "ויקראו להם **שְׁלוֹם**".

והדבר צריך עיון גדול, הרי ידוע כי המלה שלום היא אחד משמותיו של הקב"ה, כמ"ש (שופטים ו' ה'): "ויקרא לו ה' **שְׁלוֹם**", וכן אמרו חז"ל (שבת י' ע"ב, ויק"ר ט' ט'): "שמו של הקב"ה הוא **שְׁלוֹם**", על דרך זה חזרו הפוסקים (שו"ע או"ח פ"ד) שאסור לומר שלום – במקום מטונף²⁶,

25. הרבה מהדברים שהובאו במאמר זה כבר הובאו לעיל במאמר ט"ו, מכל מקום חזרו על הדברים כאן לצורך ביאור הפרשה שלנו.

26. אף שמותר לומר את המלה "רחמנא" במקום מטונף, משום שהוא רק כינוי, אמנם "שְׁלוֹם" אסור לומר במקום מטונף, וזהו שמו יתברך ממש, וז"ל השו"ע (אורח חיים סימן פ"ד): "מרחץ... שכלם עומדים שם ערומים אפילו שאלת שלום אסור". ומבאר שם המשנה ברורה "אפילו שאילת שלום אסור – כי שלום הוא שמו של הקב"ה שנאמר

ומדוע אם כן בחרו אנשי קדם להשתמש דוקא בשם זה לצורך המוני כזה – לדרוש בשלום רעהו, הרי לא חסרים ביטויים חלופיים לשם שלום:

ויאמר לקוצרים ה' עמכם

חז"ל מלמדים אותנו מקור התקנה להשתמש בשם שלום לצורך שאילת שלום. וז"ל הגמרא (ברכות נ"ד ע"א):

"והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר 'הנה בעו בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכך השם'" (ברכות נ"ד ע"א).

"שהוא אדם שואל לשלום חבירו בשם – בשמו של הקדוש ברוך הוא, ולא אמרין מולול הוא כבודו של מקום בשביל כבוד הכינוי להו"א שם שמים עליו, ולמדו מצדו שאמר ה' עמכם, ומן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור המלך" (רש"י סו).

ועלינו להבין, מדוע באמת לא אמרין שמולול כבודו של מקום בשביל כבוד הבריות כדכתב רש"י. הנה, ההסבר הפשוט בזה, כי לא שייך להשכין שלום אמת בין אנשים, בלי ההכרה בשמו יתברך – שהוא המחבר את כל הפרטים להיות אחד. ובכן, כביכול וויתר הקב"ה על כבודו, כדי להשכין שלום וחיבור בין אנשים. והכוונה באמירת שם זה היא, כי כל אחד ואחד מצטרף לשלימות הבריאה, ומתחבר לשמו יתברך המקשר יחד בין כל הפרטים.

על דרך זה כותב הגר"א חבר (שיח יצחק): "אמרו חז"ל (שבת י' ע"ב): 'שמו של הקב"ה הוא שלום', רצה לומר, ששלום הוא ענין האחדות והחיבור שכולם פונים לדבר אחד, וזה נמצא רק בו יתברך שעליו נאמר (איוב כ"ה ב') 'עושה שלום במרומיו', שכל הריבוי והפירוד הוא רק מצד הכנת המקבלים. ולכן כל מקום שייזכר שמו יתברך, רצה לומר שיהיה נמצא השלום וייתייחדו בשמו יתברך בשם שלום אז 'אבוא אליך וברכתך' שתוכלו לקבל הברכות".

ויקרא לו ה' שלום: והוא הדין שאסור ליתן שלום לחבירו במבואות המטונפות... וגם באגרות הרשות נכון שלא לכתוב שלום עם וא"ו רק שלם שמצוי לרוק באשפות".

"קפץ קרח ואמר למשה: טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית? אמר לו, חייבת בציצית. אמר לו קרח, טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה ארבע חוטין פוטרות אותה? בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה? אמר לו, חייב במזוזה. אמר לו, כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית? אמר לו, דברים אלו לא נצטוית עליהן ומלבן אתה בודאן" (מדרש רבה במדבר פרשה י"ח פסקה ג').

נשתדל לבאר את משמעות טענותיו של קרח, על פי דרכנו עתה. הנה, ייחודיות האדם וה"אני" שלו מתגלה כלפי חוץ בעיקר בשני דברים: בביתו ובבגדיו⁵⁰.

המקום העיקרי שבו מתגלה כבוד האדם הוא **ביתו**, היינו, **מקום** דיורו, כמאמר חכמים "כבודו במקומו מונח". ביתו של אדם מבדיל אותו מיתר האנשים, ובו הוא יכול לגלות את ייחודיותו ולהוציא לפועל צורתו הבלעדית⁵¹.

במקביל, בגדיו של אדם מפרסמים ומגלים את כבודו – גם כשהוא אינו במקומו, כמ"ש חז"ל (שבת קי"ג ע"א): "דרבי יוחנן קרי (קרא) למאניה (בגדים) מכבודתי". פירוש רש"י "מכבודתי" – שמכבדין בעליהן".

מכיון ששני דברים אלו מבטאים את ה"אני" של האדם, לכן נצטוונו לשים בהם סימן המזכיר את השורש העליון – כי יסוד עבודת האדם הוא לבטל ולהחזיר את ה"אני" שלו לשורשו, ולבטלו לקב"ה.

לכן, נצטוונו להטיל ציצית בבגד – לזכור שצריכים לקחת את נקודת הייחודיות המתבטאת בבגדים, ולתלות אותה בשורשה – בכסא הכבוד הרמוז בתכלת הציצית. וכמו כן המזוזה העומדת בפתח הבית מזכירה לנו שיש לבטל את אותו כבוד המתגלה בביתו של האדם, ולייחדו לבורא יתברך, בבחינת "ה' אחד".

נמצא, שהציצית והמזוזה, שניהם, מכוונים לדבר אחד – להזכיר לאדם להפוך את ה"אני" שלו לאין, ולמסור את כבודו לבוראו.

טענתו של קרח

קרח, כאמור, חלק על העיקר הגדול הזה. הוא טען כי עצמיות ה"אני" של האדם, וכן המעלות שחלק הקב"ה לברואיו – משמשות את האדם בעצמו. ואם האדם שלם בעצמו, אינו צריך לבטל את עצמו לייחודו של עולם, שהרי ניתנה לו מעלה וגדולה לעצמו. ובכן לדעת קרח – מצוות הציצית והמזוזה שייכות – רק כאשר הבגד או הבית חסרים – או אז צריכים להיצמד לעליונים כדי להשלים את חסרונם ולקבל מהם שלימות. אך במקרה שהבגד צבוע בצבע תכלת, והבית מלא ספרים, הרי הם ללא

חסרון (ודבר זה מרמז על ה"אני" של האדם שהוא שלם לגמרי) – ואז אין מקום לציצית ומזוזה, כי אין צורך לבטל את ה"אני" של האדם לשורשו כאשר הוא שלם בעצמו (כי השלימות והשררות משמשות את האדם ולא להיפך).